

Szabó Antal a tantervkészítés egyik olyan részletéről közöl írást, amely kevésbé ismert: a tanári mesterség tantervesítéséről, ennek utóbbi negyedszázados történetét dolgozva fel. Hiánypótló tanulmány.

Venter György nem kevésbé eredeti dolgozata a tanárképzés különböző – a magyar felsőoktatási intézményekben 1990 óta kialakult, időnként egymástól jelentősen eltérő – szervezeti és tartalmi megoldásait gyűjti egybe és hasonlítja össze, érintve az új nemzetközi, főleg európai tapasztalatokat.

A tanulmánykötet második, elsősorban pedagógusképzéssel foglalkozó részét Szabó László Tamás tanulmánya zárja, amely a Neveléstudomány és globalizáció címet viseli. Híven a címhez, minden, a neveléstudomány és a pedagógia által megfogalmazott alapkérdést újra feltesz a szerző, és korunk mai ellentmondásos világa mint külső környezet felől ad újszerű, továbbgondolásra érdemes válaszokat.

A könyv utolsó írása V. Gönczi Ibolya tollából a magyar szakiskolák mai – sok szempontból feloldhatatlannak tűnő – problémáit járja körbe: mit lehet kezdeni, milyen új módszerekkel lehet eredményeket elérni a szakiskolában rekedt, az alképességekkel sem rendelkező, igen alacsony neveltségi szintű, ugyanakkor halmozottan hátrányos helyzetű, egyre nagyobb számú fiatallal.

Mindig érdekes eredményekre vezet, ha egy lezár, a szakma által egységesen érté-

kelt életművet valamely kutató új szempontokból vizsgálva más megközelítésbe helyez. A kötet legfigyelemreméltóbb tanulmányában Fenyő Imre teljesen újraértelmezi Prohászka Lajosnak, a magyar filozófiai és neveléstudományi gondolkodás egyik eredeti alakjának életművét, Prohászka Apedagógia, mint kultúrfilozófia című tanulmánya alapján.

Összességében elmondható, hogy a tanulmánykötet tematikája átfogja és a szerzőktől megszokott színvonalon tárgyalja a mai magyar köz- és felsőoktatás, valamint a neveléstudomány témaköreiből, kérdéseinek legnagyobb részét. Ilyen jellegű munka az utóbbi években nem jelent meg a magyar neveléstudományi szakirodalomban.

A tanulmányok és a kötet írásban való megjelenését megelőzte annak „hangosított változata”, amikor ez év tavaszán a Nyíregyházi Főiskolán és a Debreceni Egyetemen tartott kétnapos konferencián kollégái és tanítványai tanulmányaikat, írásaikat és szóbeli visszaemlékezéseiket elmondva így köszöntötték a 70 éves Orosz Gábort.

Brezsnyánszky László és Fenyő Imre (2010, szerk.): *Kutatás és képzés*. Nyíregyházi Főiskola Pedagógusképző Kara, Nyíregyháza.

Csoma József

Nyíregyháza, Inczédy György Középiskola

Középiskolai rangsorok

Neuwirth Gábor 80. születésnapjára

Kilenc alkalommal jelent meg eddig a középiskolák rangsorát bemutató kötet, és már előkészületben van a tizedik is. Neuwirth Gábor nevét minden középiskolai igazgató ismeri, az általa összeállított kiadványok igen keresettek az iskolák körében. A középiskolai munka néhány mutatója kéziratát 1999-ben még csak sokszorosított formában terjesztették

az iskolák körében, majd 2001-től bárki számára hozzáférhető kiadványként is megjelent, illetve az interneten is elérhetővé vált.¹

Az eredményesség az egyik legszélesebb érdeklődésre számot tartó kérdés az oktatás területén. Ez a nagyfokú figyelem az elmúlt évtizedben még inkább fokozódott, illetve differenciálódott, új szempon-

tokkal egészült ki. Nemzetközi és hazai szinten is egyre inkább előtérbe került például a „value for money” gondolkodásmód, az országok oktatási ráfordításának növekedésével a gazdaságosság kérdése is felvetődik. Olyan további fogalmak kapcsolódnak az iskolai munka eredményességéhez, mint a hatékonyság, a méltányosság és a hozzáadott érték.

A tanulói teljesítmények osztályzatok, vizsgák vagy tantárgyi tesztek segítségével mérhetőek, így lehetővé válik a tanuló, tanulócsoporthoz, iskolák, iskolacsoportok, sőt egyes országok egymással való összehasonlítása. Mivel ezek meghatározzák az oktatási rendszeren belüli továbbhaladási esélyeket, az egyes iskolák tanulói teljesítménye jelentős mértékben befolyásolja az iskolák keresettségét is. A középiskolai munka néhány mérhető mutatóját közreadó kötetek elsődleges célja éppen az, hogy tájékoztassa a szülőket, s mellettük a középiskolai munkában érdekelt pedagógusokat, iskolavezetőket, döntéshozókat vagy az oktatás iránt érdeklődő közvéleményt a középiskolákban folyó tevékenységről. A kötetek másik felvállalt célja ezen túlmenően: igyekszik egyes mutatók összevetésével differenciáltabb képet festeni a középiskolák munkájáról, kifejezhetővé tenni a munka pedagógiai hozzáadott értékét is. (Ez a 2001-es kötetben szerepel először.) A kiadványok olyan szakemberek számára forgathatóak tanulsággal, akik érdeklődnek az oktatás, ezen belül is elsősorban a középiskolákban zajló folyamatok és (vagy) az intézményi és rendszerszintű értékelési módszerek iránt.

Neuwirth Gábor már több, mint két évtizede dolgozik a középiskolák eredményességi mutatóinak kidolgozásán, sorrendjük kialakításán. A szerző egységes módszertan alkalmazásával igyekszik megteremteni az adatok idősoros elemzésének lehetőségét. Így az évek során ugyanazt a technikát alkalmazta az adatok felvétele és feldolgozása során. A sorozat egyes kötetei alapvető szerkezetükben nem változtak, ugyanakkor tartalmilag gazdagodtak. A 2001-es kötetben megjelent a hozzáadott érték fogalma, amit a

szerző tovább finomított az évek során. Az adatok értelmezése egyelőre több értelemben is óvatosságot igényel. A szerző maga is hangsúlyozza az egyes esetekben adódó módszertani korlátokat. Az idősoros elemzés értelmezése azonban más korlátokat is állít az interpretáció elé.

Az első probléma a 'középiskola' értelmezése. A középiskola fogalmán belül ugyanis két különböző programtípust lehet megkülönböztetni: a szakközépiskolát és a gimnáziumot; köztük több közös, de sok különböző vonás is található. Mindkettő érettségire adó programtípus ugyan, de csak egyikük készít fel kifejezetten a továbbtanulásra: a gimnázium. A szakközépiskolák elsősorban a munkaerőpiacra készítik fel a tanulóikat. A középiskola ráadásul rendkívül sokat változott az elmúlt két évtizedben. A középfokú oktatás expanziója mellett végbement egy jelentős fenntartói és egy szerkezeti átalakulás is. Ez utóbbi folyamatos változásban van, hiszen a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok mellett egyre több középiskola folytat öt éves képzést (köszönhető ez például a nyelvi előkészítő évfolyamoknak), melynek révén iskolarendszerünk igen széttagolttá vált. Így ma a középiskolák többsége egyszerre több programra iskolázza be a tanulóit, s csak egy szűk rétegről mondható el, hogy tiszta profilú, és csak egy programot kínál.

A kötet másik kulcseleme, az eredményesség fogalma szintén sokat változott. A kilencvenes években és még az új évezred elején is a vizsgarendszer – s ezen belül a felvételi – volt a középiskolai eredményesség egyeduralgó és egyértelmű mérőeszköze. Az érettségi vizsgarendszer átalakulását a kötetek is követték, hiszen a 2005-ös kiadványban már a kétszintű érettségi vizsgák tantárgyak szerinti eredményeiről is tájékozódhat az olvasó. Így az előző kötetekben szereplő felsőoktatási felvételi arányok mellett az újabb kiadványok már tartalmazzák az érettségi vizsgák részletes, tantárgyankénti eredményeit és összesített átlageredményeit is, valamint a felsőoktatásba jelentkezők nyelv- vizsga-arányait is. Nemcsak iskolák sze-

rint, hanem egyéb kemény mutatók alapján is csoportosítja az eredményeket a szerző, így megyénként, településtípusonként, nagyvárosonként és iskolafenntartók szerint is képet kaphatunk az iskolák közötti különbségekről. Az alkalmazott adatok módszertani megbízhatóságát növeli az is, hogy Neuwirth Gábor nemcsak egy-egy év adatait mutatja be, hanem ötvenkénti átlagokat is számol. Emellett trendeket is képez: a legutolsó kötetben 1991-től öt éves bontásokban figyelhetjük meg a felvételi arányok változását iskolatípusok szerint. Igen plasztikus képet kapunk a felsőoktatás expanziójával összefüggő továbbtanulási folyamatokról és arról, hogy mely

középfokú képzési programokból érkeznek a legtöbben a felsőoktatásba.

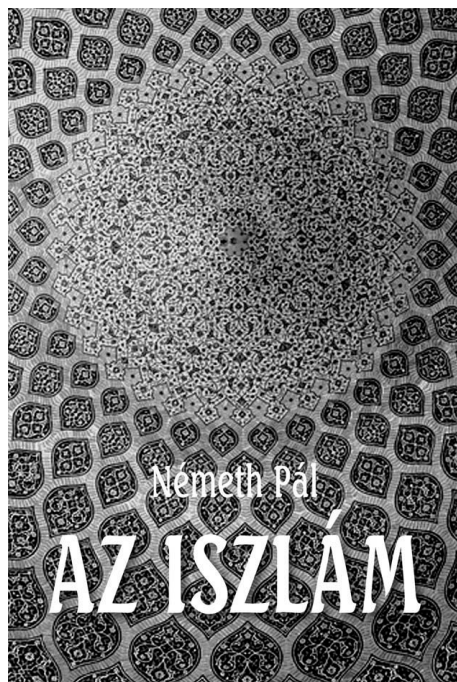
A kiadványok információinak relevanciáját az is biztosítja, hogy több oldalról közelít az eredményesség kérdéséhez. Az egyidejűleg használt több mutató – és az ezzel párhuzamosan kirajzolódó több iskolasorrend – lehetővé teszi, hogy a munka ma is releváns információkat nyújtson a középiskolák eredményességéről.

Neuwirth Gábor: *A középiskolai munka néhány mutatója, 1999–2007*. Országos Közoktatási Intézet (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet), Budapest.

Jegyzet

(1) <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=kiadvany&kod=kozepiskolai>

Imre Anna – Fehérvári Anikó
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

A Gondolat Kiadó könyveiből